

La furtita sigaretuyo, da Bret Harte.

Ido – Societo Hispana

**La furtita
sigaretuyo**

da Bret Harte

Tradukita aden Ido da Hans Larsson

**Editerio Krayono
Ponferrada, Hispania
2004**

La furtita sigaretuyo, da Bret Harte.

AVERTO LEKTENDA:

Ca libro rieditesas kom pdf-dokumento gratuite en la ret-pagino: (www.publikaji.tk) pro la afableso e kunlaboro da sioro Jean Martignon.

Nulakaze la libro rieditesas por profito ekonomiala, ma simple por montrar publike ca lektinda verko Idala, olqua ne esus acesebla altramaniere por la lekteri. La libro-kopioyuri ya apartenas a la legala proprietanto.

La opiniononi pri irga temo quin on povas lektar en la texto di ca libro esas opiniono dil autoro/i di la texto. Editerio Krayono nur rieditas la anciena libri, ma nulakaze rieditar libro esas oblige konkordar pri la opiniononi di la autoro/i.

Informo:

Originala edito:

La furtita sigaretuyo, da Bret Harte. Tradukita aden Ido da Hans Larsson. Svenska Ido-Förbundet, Stockholm (Suedia), 1916.

Yena edito:

La furtita sigaretuyo, da Bret Harte. Tradukita aden Ido da Hans Larsson. Editerio Krayono, Ponferrada (Hispania), 2004.

Fernando Tejón / Editerio Krayono
Los claveles nº 6, E-24400 Ponferrada, Hispania.
krayono@yahoo.es www.publikaji.tk
<http://es.geocities.com/krayono>

IDO – SOCIETO HISPANA

Los claveles nº 6, E-24400 Ponferrada, Hispania.
idosocietohispana@yahoogroups.com

LA FURTITA SIGARETUYO.

Da A. Co—N D—Le. Parodio da Bret Harte.

Me trovis Hemlock Jones heme en sua anciena lojeyo en Brook Street. Il sidis meditanta avan la Pairo. Kun la libereso di olda amiko me jetis me, quale ordinare, a lua pedi e komencis lente karezar lua boto. Esis du kozi qui portis me a to. L' una esis, ke lo posibligis a me akurate regardar lua abasita vizajo, qua rakontis pri forta pensado. L' altra, ke lo kontenis homajo a lua superhomala sajeso. Tamen il pensis tante profunde pri la solvo di ula tenebroza misterio envelopita da obskura nokto, ke il ne observis me. Ma me eroris ca-kaze — tale quale me sempre agas, kande me kredas povar explikar ita impozanta inteligenteso.

- "Pluvas", il dicis sen levar la kapo.
- "Tu esis extere?" me quik replikis.
- "No, ma me vidas, ke tua parapluvo esas humida e ke aquoguti trovesas sur la paltoto."

Me astonesis pro lua sagaceso. Pos pauzo il adjuntis quaze por expediar la temo:

- "Cetere me audas, ke la pluvo batas an la fenestro. Askoltez!"

Me askoltis. Me apene kredis mea oreli, ma me vere audis lenta plaudado di guti kontre la vitro-kareli. On ne povis trompar ta viro.

- "Ka tu havis multa laboro dum la lasta tempo?" me questionis por chanjar la temo. "Qua nova problemo, nesolvebla da Scotland Yard, esas submisita a tua giganta genio?"

Nepercepteble il fortiris la pedo e semblis hezitar retropezar ol. Pose il respondis kun kelka fatigeso en la voco:

- "Nur kozachi — nulo mencioninda. La princo de Kupoli esis hike por konsultar me pri ula rubini, qui desaparitis de Kreml. La "rayo" de Pootibad, qua sen rezultajo senkapigis sua tota viv-gardistaro, judikis su obligata demandar mea helpo por ritrovar sua juvelizita glavo. La dukino di Pretzel Braunswig deziras savar, ube elua spozo esis dum la nokto di la 14ma di februaro e hiero vespere" — il basigis kelke la vaco — "ula siorulo, qua lojas en ica domo, questionis me pro quo on ne apertis, kande il sonigis."

Me ne povis evitar rideto, ma me chanjis la mieno vidante ke obskureskis la fronto di mea neexplorebila amiko.

- "Voluntez memorar", il dicis kolde, "ke esis pro tam neimportanta questiono kam me deskovris pro quo Paul Ferrol mortigis sua spozino e quo eventis a Jones."

Komprenende me havis nulo objeccionenda. Il tacis dum momento ma subite il riprenis sua ordinara severe analizanta maniero dicante:

— "Nomizante to kom kozachi me opinionas, ke oli esas tala komparante ta kazo, quan me nun traktas. Krimino esas facita, e kurioze, kontre me ipsa. Me sentas ke tu tremas. Tu questionas tu, qua audacis agar tale. Anke me recevis la sama impreso e tamen lo eventis. Me esas spoliita."

— "Tu spoliita. Tu, Hemlock Jones, la pavoro di omna furtisti." Me esis tante astonita ke me respiris per esorcio e mustis apogar me an la tablo.

— "Yes, ed askoltez nun. Me ne volus agnoskar lo koram altru, ma tu, qua atenceme akompanis me dum mea vivo e konocas mea metodi, tu, por qua me kelke levis ta velo, qua kovras mea vizi ed intenci por la cetera hornaro; tu qua dum yari entuziasmoze recevis mea konfidaji, pasionoze admiris mea indukti e konkluzi, disponigis tu por me, divenis mea sklavo, reptis avan mea pedi, renunciis tua praktiko, ecepte kelka rapide desaparanta maladi, a qui tu, revanta pri mea problemi, donis striknino vice kinino ed arseno vice angla salo: tu, qua sakrifikis omno por me, tu sola esos mea konfidencario. "

Me sideskabis ma levis me itere ed embracis il kordiale. Tamen il esis tante okupata da sua pensi, ke il samtempe duktis la manuo a la kateno di la horlojo quaze se il volis vidar la tempo.

— "Sideskez," il dicis. "Ka tu deziras sigaro?" "Me cesis fumar sigaro," me dicis.

— "Pro quo?" il questionis.

Me hezitis esas posibla ke me redeskis. La verajo esis, ke me renunciis lo, pro ke me, pro la diminutita praktiko, trovis lo tro chera. "Me preferas la pipo", me dicis ridante. "Ma informez me nun pri la furto! Quon tu perdis?"

Il pozis su kun la dorso vers la fairo e la manui en la poshi e regardis me tre pensoze dum kelka tempo.

— "Ka tu memoras la sigaretuyo, quan la ambasadero di Turkia donis a me pro ke me deskovris la desaparinta favoritino di la grand-viziro en la kinesma koristino di la Hilarityteatro? Precize to. Me aludas a ta sigaretuyo. ol esis ornata per diamanti. "

— "E la maxim granda esis remplasita da falsa lapido."

— "Precize", il dicis kun singulara rideto. "Tu savis lo."

— "Tu ipsa mencionis lo a me. Me memoras, ke me en lo vidis plusa pruvo di tua extraordinara observeso. Ma quon tu reale opinionas? Tu ne volas dicar, ke tu perdis ol? "

Il tacis dum momento.

— "No, on furtis ol de me, lo esas vera, — ma me ritrovos ol, e to per mea propra manui. Kande irgu di tua mestiero esas danjeroze malada, il ne preskriptas por su ipsa? ma advokas altra mediko. Altre por me. Me

intencas ipse asumir la afero."

— "E nulu povos agar lo plu bone", me dicis entuziasmoze. Me opinionas, ke la sigaretuyo ja esas ritrovita. "

— "Future me memorigos da tu ta vorti", il dicis. — "Por pruvar quante alte me evaluas tua opiniono me volas, malgre mea decido sole sorgar pri ta afero, volunte askoltar a ta propozi, quin tu eventuale facus."

Il tiris agendo ek la posho e prenis kun serioza rideto sua krayono. Me apene kredis mea oreli. Ilu, la granda Hemlock Jones, volis askoltar a propozi enuncita da tam simpla individuo kam me. Me kisis respektoze ilua manuo e komencis gaye: "Unesme me anuncus e promiskus premio. Pose me distributus imprimita papera peci kun la sama kontenajo en omna drinkerii e simpla restorerii. Pluse me vizitus omna lombardieri e raportus la kazo a la proxima policistala kontoro. Me inquestus la servistaro. Me parserchus la tota domo e anke mea propra poshi. Komprenende" , me dicis ridetante, "me opinionas, ke tu facus omno to."

Il notis akurate omno quon me dicis.

— "Forsan tu ja facis lo", me adjuntis.

— "Forsan," il dicis misterioze." E nun, mea amiko", il durigis levante su, "me pensas, ke tu exkuzos, ke me lasas tu sola dum kelka tempo. Sentez tu hike quale heme, dum ke me esas fore. Esas hike multa kozi," — il facis gesto per la manuo vers la multa varianta objekti, qui trovesis sur la tabuli, — "qui povas interesar ed amuzar tu dum mea absenteso. Pipon e tabakon tu trovos ibe en la angulo."

Il facis signo per la kapo kun mieno ne-explorebla e foriris. Me esis tante intima a lua kustumi ke me nultempe intencis iracar, pro ke il livis me tante senjene, e me esis konvinkita, ke il intencis esplorar ula solvo di la problemo, quan lua vigilema inteligenteso subite sugestis ad il.

Esante sola, me regardis la multa tabuli. Ibe stacis inter altro mikra bokali, qui kontenis teratra substanci ed esis etiketizita. "Balayajo de trotuari e stradi" de la maxim frequentata voyi en London ed olua preurbi. "Ad identigado di pedotraci." Altra bokali portis la sequanta etiketi: "Lanugo de sideyi di omnibusi e tramveturi." "Sigaret-peci e brulita alumeti de la parqueto di la Palaco-teatro, l' unesma lojio de 1 til 50." Omnaloke me trovis prui di la sistemoza labormaniero e la granda sagaceso di ta marveloza viro.

Me okupesis da to, kande me audis la pordo krakeskar e me vidis stranjero enirar la chambro. Esis individuacho en konsumita paltoto e kun tre desagrebla lana tuko. Iracante pro interruptesar per tala desagrebla maniero, me dicis kelka acerba vorti a la homacho, qua, murmurante ke il misprenis la chambro, ekiris e klozis la pordo. Me sequis il ad-extere a la eskalero e vidis il desaparar de olua lasta grado. Pensante a la jus eventinta furto me ne povas negar, ke la evento facis singulara impresio a me. Me konocis la kustumo di mea amiko subite departar de sua chambro dum momento di grava sugesto. Esis tro versimila ke il, koncentrante la forta

intelligenteso e la penetranta genio a un sola temo, povis esar sensorga pri sua havaji e probable irar tante longe, ke il obliivis tam ordinara prudenteso kam klozar sua tirkesti. Me probis un; o du, e trovis ke me esis justa, quankam me, kurioze, ne povis suficante ektirar la una. La manchi esis gluoza, quale se ulu, qua ne esis neta, apertis la tirkesti. Konocante la exterordinara neteso di Hemlock me judikis kom mea devo informar il pri to, ma desfortunoze me obliivis lo til ke — ma me ne volas prerakontar la eventa.

Me vartis il dum longa tempo. Adfine me sideskis avan la fairo e per la kunagado di la kaloro e la krakado di la pluvo an la fenestro me dormeskis. Esas posibla, ke me sonjis, nam dum la dormo me sentis ke manui lente presesis an mea poshi. Probable ta sento esis la rezultajo di la historio pri la furto. Kande me vekis, me trovis Hemlock Jones sidanta an l' altra latero di la faireyo kun la regardo direktata aden la fairo.

— "Tu vere dormis tante bone, ke me ne havis la kordio vekigar tu", il dicis ridetante.

Me fricionis la okuli. "E quo nova", me questionis. "Quale tu sucesis?"

— "Plu bone kam me expektis", il dicis, "e vere me kredas", il adjuntis karezante l'agendo, "ke me debas multo a tu."

Kun sincera kontenteso me expektis pluso, ma vane. Me devis memorar, ke dum aparta cirkonstanci Hemlock Jones povis esar la maxim tacema homo en la mondo. Me mencionis ke ta stranja hornacho venis e trublis me, ma il nur ridis a to.

Instanto pose levante me por iror, il regardis me gaye. "Se tu esus mariajita", il dicis, "me konsilus tu ne iror ad-heme ante brosigir la maniko di tua vestono. Esas ibe kelka kurta bruna hari di marhundo sur la interna latero di la subbrakio - precize ibe, ube on adherigus su se tua brakio kun kelka intimeso pozus su cirkum ula mantelo eh marhundo."

— "Unfoye tu eronis", me dicis tote fiero. "La hari apartenas a me, me jus venis de la frizisto, ed esas probabla, ke la brakio saliis sub la blanka mantelo."

Il divenis kelke iracoza, ma tamen il embracis me kordiale, kande me iris — rara pruvo di sentimento che ta homo ek glacio. Il mem helpis me kun la paltoto, ektiris e desfaldis la klapi di la poshi. Tre sorgoze il ajustis la brakio en la maniko di la paltoto e planigis per sua habila fingri omna falduri de la shultro a la paramento. "Rivenez balde !" il dicis frapante me ye la dorso.

— "Tam ofte e tam balde kam tu deziras", me dicis tote entuziasmoze. "Me nur demandas dek minuti dufoye jorne por manjar kelka peci en mea chambro e dormo dum quar hori nokte. Mea cetera tempo esas a tua

dispono."

— "Me ya savas lo", il dicis kun sua neexplorebila rideto. Tamen me ne trovis il heme kande me proxima-foye venis por vizitar il. Ulposdinee me renkontris il vestizita per un de lua maxim amata kostumi — longa blua vestono kun "hirundokaudo" anciena frako striizita pantalone ek kotono, granda faldita kolomo, nigrigita vizajo e blanka chapelo e ultre to tamburino en la manuo. Omna altri povis trompesar da ta kustumo, me sola konocis ol, ma me tote tranquile preteriris segun olda konvenciono inter ni —. Altrafoye kande me kom mediko vizitis la spozino di ula buchisto en East End, me vidis il vestizita quale dekadanta mestieristo. Il stacis travidanta la fenestro di lombardo en la proximeso. Me enorme joyis pro ke il sequis mea konsili, e me palbebragis ad il entuziasmoze. Il respondis nur per absenta regardo.

Du dii pose me recevis bilieto de il. Il pregis ke me vizitez il samvespere en lua lojeyo. Nia renkontro tavespere divenis la maxim memorinda evento di mea vivo e desfortunoze mea lasta kunveno kun Hemlock Jones. Me probos deskriptar ol quiete quankam la pulsi ankore palpitas laute kande me pensas a lo.

Kande me envenis, il stacis avan la fairo kun ekspreso en la vizajo, quan me vidis dum nia longa kunvivo nur un o du foyi — ekspreso, quan me volus deskriptar kom absoluta kunago di l' induktiva e deduktiva konkluzala arto e qua eliminis omno vere humana, tenera e simpatioza ek lua naturo. Il esis, tote simple, kolda, algebrala simbolo. Lua tota ento esis tante koncentrita, ke la vesti pendis de il, lua kapo esis pro la mentala esforcego tante diminutita, ke lua chapelo falis sur la nuklo e literale jacis sur la granda koklei.

Pos ke me envenis, il klozis akurate omna pordi e fenestri e pozis mem stulo avan la fairo. Kande me kun la maxim granda intereso observis omna ta grava prepari, il subite ektiris revolvero ek la posho, pozis ol avan mea temporo e dicis kun koldiganta kalmeso.

— "La sigaretuyo adhike ! "

Quankam tre astonita me tamen respondis rapide e senvole: "ma me ya ne havas ol".

Il ridetis akre, forjetis la revolvero e dicis: "Me expektis precize ta respondo. Tamen me montros a tu ulo multe plu hororigiva, mortiganta, neflexebla e konvinkanta kam matenala mortigili me prezentos la kondamnanta, induktiva e deduktiva pruvi di tua krimino. "Il tiris sua agendo ek la posho.

— "Qua esas tua intenco?" me dicis. "Komprenende tu jokas. Tu nulinstante povas kredar ke me..."

- "Tacez! Sideskez ibe !" Me obediis.
- "Tu pronuncis tua propria kondamno", il dicis sen kompatemeso.
- "Tu kondamnis tu konforme a mea propria agomameri, qui esis konocata ed aprobata da tu ante multa yari. Ni volas retroirar a ta jorno, kande tu vidis la sigaretuyo unesmafoye. La enunci, quin tu lore facis" — il parolis kolde e konsideninte — "esis la sequanta: "Tante bela. Oh, se ol esus la mea." To esis la unesma pazo a la krimino e l' unesma kozo quan me observis. De: 'se ol esus la mea.' ad: 'me deziras ol' e 'quale aquirar ol?' la evoluco esis pasable rapida. Tacez ! Ma pro ke mea metodo postulas grava motivo a la krimino me ne opinionas, ke tua reprochinda admiro por la sigaretuyo suficas per su ipsa. Tu fumas volente sigaro."
- "Ma", me klamis violente, "me ya dicis ke me cesis fumar sigaro."
- "Stulto !" il dicis kolde. "Per to tu trahizis tu ye la duesma foyo. Esis evidenta, ke tu dicis tale a me. Tu enuncis ta deklaro preparita da tu ma vere ne-utilla por evitar akuzo. Ma, quale me ja dicis, ta abjekta probo forbalayar la traci di tua krimino ne esis suficanta. Restis por me explorar ta grandega nepersistebla povo, qua esis necesa por tala viro quala tu. Me trovis la maxim forta de omna motivi en to, quon tu versimile nomizus amoro", — il parolis kun akreso — "me trovis ol tavespere, kande tu esis hike. Tu portis la kondamnanta pruvo sur tua maniko."
- "Ma", me preske kriegis.
- "Tacez !" il dicis; "Me savas to quon tu volas dicar. Tu pensas ke, mem se tu embracabus yuna ento en mantelo ek marhundo, to ne havas ulo komuma kun la furto. Permisez do a me dicar, ke ta mantelo ek marhundo reprezentas la naturo ipsa e la qualeso di tua funesta relato. Ol kustis tua honoro. Po la furtita sigaretuyo tu kompris la mantelo."
- Tacez! Pos riceviri plena klareso pri la motivo me volas okupar me per la ekzekuto di la krimino. Ordinara homo komencas ibe — probus explorar ube la furtita kozo esas, ma mea metodo ne esas tala."

Lua sagaceso esis advere tante grandioza ke, quankam me savis ke me esis senkulpa, me lekis me cirkum la boko, expektante plusa detali en ica sun-klara expoza di mea krimino.

- "Tu ekzekutis la krimino dum la vespero di la sama jorno kande me montris a tu la sigaretuyo e pos ke me jetis ol tote neglieme aden la tirkesto. Tu sidis sur la stulo, e me levabis me por prenar ulo de la tabulo. Sam-instante tu furtis ol sen livar tua plaso. Tacez ! Ka tu memoras ke me lasta vespere helpis tu ye la paltoto ? Me esis tre akurata por ke la maniko esos plana. Dum ke me okupesis da to, me mezuris tua brakio per bendo-mezurilo — me mezuris la longeso di la shultro a la fino di la paramento. Vizito che tua talioro konfirmis mea konvinkeso ke la mezuro esis justa. Ol korespondis a la disto inter tua stulo ed ita tirkesto."

Me sidis tote tacigita.

- "Nun restas nur mencionar kelka akordanta senvaloraji. Tu ja esis okupita pri la tirkesto plusafoye, kande me altraokazione surprizis tu. La stranjo kun la lana tuko, qua eniris la chambro pro eroro, esis nul altru

kam me. Pluse. Me saponizis la manchi ante ke me intence livis la chambro. La saponu adheris an tua manuo me sentis ol kande me dicis adio a tu. Me presis tote mole tua poshi dum ke tu dormis pro ke me pensis ke to informos me pri ulo. Me embracis tu ante ke tu foriris — por explorar ka tu celis la sigaretuyo od altra objekto sub la vesti. Ma lo nur servis fortigar mea suspekto ke tu irgamaniere vendis ol kun ta vizo, quan me ja indikis. Pensante ke tu ankore povus repentar e konfesar tua kulpo, me dufoye igis tu komprenar ke me trovis la traci. Unfoye quale vaganta negro-muzikero, altra-foye quale povra laboristo qua stacis avan la fenestro di ula lombardo."

— "Ma", me replikis, "se tu questionus la lombardiero, tu quik saveskus quale neyusta..."

— "Stulto" il dicis, "to esas ya tua konsilo — explorar la lombardi. Ka tu kredas ke on sequez ula de tua — konsili di furtisto? Kontree, tu docis a me to quon me devis evitar."

— "E me suspektas", me dicis ne sen akreso, " ke tu ne mem pensis a serchar en la buxo."

— "No" il dicis tranquile.

Por la unesma foyo me iraceskis. Me iris a la tirkesto ed ektiris ol violente. Ma quale antee ol haltis ye la mi-voyo. Quante me esforcis, me adfine deskovris ke esis ula objekto qua saliiis ek la tirkesto e retenis ol. Me enpozis la manuo e ektiris la haltiganta kozo. Ol esis la mankanta sigaretuyo. Kun klamo di joyo me prizentis ol ad ilu. Me preske teroreskis pro la expreso di lua vizajo. Mieno di desprizo akompanis nun la akra penetranta regardo.

— "Me eroris", il dicis lente. "Me ne kontis tua febleso e poltroneso. Me pensis tro alte pri tu, mem pos ke me savis ke tu esas kriminoza. Nun erste me komprenas pro quo tu ektiris la buxo. Per neexplikebla maniero — posibla pro plusa furto — tu sucesis rikomprar la sigaretuyo e, quale batita hundo, tu ridonis ol a me per ta desgracioza modo. Tu pensis ke tu povos trompar me — Hemlock Jones. Quo pluse, tu pensis ke tu blamos mea nefaliiveso. Rare. Irez ! Me donas a tu la libereso, me ne advokos la tri policisti qui trovesas en l' apuda chambro — ma desaparez por sempre de mea vido."

E kande me restis tote senmova e quaze stonigita, il prenis me forte an mea koklei e duktis me aden la halo, pos quo il klozis la pordo. Il balde apertis ol e jetis dop me chapelo, paltoto, parapluvo e galoshi. Pose ol klozesis por sempre.

Me nultempe rividis il. Tamen me devas dicar ke me pos ta jorno recevis plu multa laboro kam antee. Me riganis mea praktiko e kelki de mea kuracati riganis la saneso. Me divenis richa. Tempope me recevis propra veturo e propra domo en West-End. Ma ofte me questionas me, pensante a la sagaceso e la konoco pri homi di ta admirinda homo, kad me, pro irga singulara lakuno en mea koncio, ne reale furtis la sigaretuyo.